

Костюка АПН України. 2002. Т. IV. С 11-20.

3. Савчин М.В. Здоров'я людини: духовний, особистісний і тілесний виміри: монографія. Дрогобич : ПП «Посвіт», 2019. 232 с./14,5др.арк.

Заміщак М. І., кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, м. Дрогобич

ДУХОВНА СКЛАДОВА ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА

Постановка проблеми. Проблема психічного здоров'я, зокрема, її духовної складової підростаючого покоління здобула сьогодні особливе значення в житті суспільства. На думку сучасних дослідників [4] духовність – вершинне та глибинне у структурі внутрішнього світу особистості, найвищий, вершинний рівень особистісного розвитку, акцентує М. Савчин. Вона є необхідною умовою і могутнім чинником психічного здоров'я, душевної гармонії, повноцінних соціальних зв'язків, самоактуалізації, високої радості буття особистості (А. Адлер, К. Г. Юнг, К. Хорні, Е. Еріксон, В. Франкл, А. Маслоу, Х. Кохут та ін.). Справжня духовність асоціюється з діяльним любовно-творчим ставленням людини до іншої людини, до світу і до самої себе [1]. М. Боришевський [2] стверджує, що становлення духовності, духовне самовдосконалення особистості – процес, який нерозривно пов'язаний з саморозвитком. Це – складна, напружена діяльність, спрямована на позитивну зміну себе: своїх думок, почуттів, вчинків, на розвиток своїх здібностей, можливостей, на позитивні зміни навколишнього середовища, подолання буденності, на оволодіння вищим сенсом життя людського.

С. Заболоцька [3] констатує, що морально-духовні цінності соціальної взаємодії не девальвувалися, проте ускладнився пошук опори для них, пошук орієнтирів. З одного боку, гуманізм, основою якого виступає моральність, завжди залишається орієнтиром суспільного буття, з іншого – необхідність виживання в нових ринкових умовах, що вимагають від особистості вміння бути конкурентоспроможною, добре адаптованою до змінних умов, у міру активною у відстоюванні своїх інтересів створюють дисонанс у сфері моральних уявлень, суджень, переконань та реальної поведінки. Моральне зростання особистості виступає як цілісний, динамічний процес актуалізації зсередини, з самості самоціннісного: життєвості, свободи, відповідальності, справедливості, совісті. Це процес сходження до опанування морально-

духовних взаємодій, тенденція до досягнення свободи й відповідальності вчинку, можливість приймати морально відповідальні рішення.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні духовної складової психічного здоров'я майбутнього педагога.

Результати теоретичного аналізу проблеми. Особистість – це цілісна психологічна структура, яка формується у процесі життя на основі засвоєння нею духовних та моральних ідеалів, суспільних форм свідомості і поведінки. Духовно розвинена людина проявляє свої позитивні моральні якості, що йдуть від глибин її душі. М. Савчин підкреслює, що духовність проявляється у вищих переживаннях і у “духовній діяльності”, зокрема, у житті людини з Богом і реалізується у прагненні до духовного; в любові до світу і до інших людей; у прагненні до гармонії як у внутрішньому світі, так і до встановлення гармонійних стосунків з зовнішнім оточенням, до рефлексії та трансценденції, виходу за межі власного “Я”; у людській творчості, в якій реалізується прагнення до розширення себе, бажання вийти за межі власного “Я”... [4].

Психологія повинна долучитися до вирішення чи не найважливішого завдання – зустрічі особистості із власною глибиною, яка є не актом волі та свідомості і не зовнішнім чудом, а подією, що стається за Божою Благодаттю. Духовний розвиток особистості – це її дорога до самої себе, зустріч із цією глибиною і шлях у серцевину власного життя, який іноді буває надто довгим, а то й не прохідним. Сучасна людина застрягла в односторонності (наприклад, вона прагне тільки влади понад усе, чи тільки багатства понад усе, чи задоволення, або ж комфорту чи життєвої рівноваги, і знову - понад усе, що принципово неможливо за ситуаційної плинності життя. У людини часто стається психологічний розлом як небезпечне роздвоєння несвідомих і свідомих психічних процесів, як втрата нею власної цілісності. Але буття особи ніколи не вміщається в її існування, вона – творець своєї свободи та відповідальності, тому покликана актуалізувати адекватний потенційний сенс свого життя.

М. В. Савчин [4] підкреслює, що педагогічна діяльність педагога є не просто професією – це покликання душі, яке допоможе забезпечити мотивацію цієї діяльності, попередити професійне вигорання. Проблема духовного здоров'я особистості майбутнього педагога – одна із актуальніших.

Науковець [5] стверджує, що здорова особистість повинна володіти фундаментальними здатностями, основні з них, як : 1) здатність любити життя, світ, людей, любов не просто взаємна, безкорислива, але й обов'язково – жертвна, без винятків; 2) здатність володіти зовнішньою і внутрішньою свободою та відповідальністю, що передбачає розвиток здатностей вибору на користь добра, любові, свободи; поєднання свободи і відповідальності; знання і усвідомлення своєї необхідності, пов'язаної з вірою, добром, любов'ю, відповідальністю; відносною незалежністю від життєвої необхідності цього світу (повсякденності); 3) внутрішня налаштованість на безумовне творення добра і неминучу боротьбу зі злом; 4) володіння сенсом життя, готовність

свідомо відповісти на запитання «Для чого я живу?», здатність узгодити усвідомлений смисл з реальною спрямованістю життя, власними ресурсами та схильностями.

Якщо майбутній педагог навчиться володіти такими здатностями, то національна школа уникне багато проблем, які сьогодні переживає. Тоді і наступні покоління будуть психічно здорові, виховані справжніми людьми, громадянами своєї держави.

Висновки. Отже, основними ознаками духовного здоров'я майбутнього педагога є здатність любити, вірити, надіятись, творити добро, свободу та відповідальність, вміння жити у гармонії зі своїм Я. Духовна складова психічного здоров'я впливає на решту складових, зокрема, психологічне, моральне, соціальне та тілесне здоров'я.

Список використаних джерел:

1. Боришевський М. Й. Духовність особистості: соціально-психологічна сутність, детермінанти становлення та розвитку. *Проблеми загальної та педагогічної психології*. Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка АПН України / За ред. С.Д. Максименка. Т.IX., Част.5. Київ : 2007. С.25-32.

2. Боришевський М. Й. Духовність як міра довершеності особистості. *Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України* / за ред. С. Д. Максименка. Т. VIII, вип. 6. Київ : 2006. С. 26-31.

3. Заболоцька С. І. Психологічні умови розвитку моральних форм поведінки у навчально-ігровій діяльності дошкільників: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія». 2013. 20 с.

4. Савчин М. В. Християнське духовне виховання і самовиховання. *Проблеми сучасної психології*: Зб. Наук.праць. Вип.10. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2010. С.689-699.

5. Савчин М. В. Теоретико-методологічні засади створення та реалізації програми особистісно-професійного розвитку майбутнього педагога / Особистісно-професійний розвиток майбутнього педагога: монографія / За ред. проф. М. В. Савчина. Дрогобич : ВВДДПУ ім. І. Франка, 2014. С. 9-18.

